

Ilustracje: Robin Steels
Tłumaczenie i adaptacja: Katarzyna Sajkowska
Konsultacje metodyczne: Magdalena Bereska
Opracowanie graficzne i skład: Marta Przyborowska
Korekta: Małgorzata Kacperek
Redakcja: Gabriela Lipska-Badoti

Druk: Drukpol
Wydrukowano na papierze pochodzącym z odzysku.

Wersja oryginalna w języku angielskim opracowana przez pracowników i pracowniczki Cumbria Development Education Center, Anglia

ISBN: 978-83-937914-0-8
Wydanie pierwsze Instytut Globalnej Odpowiedzialności
Warszawa 2013

Publikacja powstała w ramach projektu „Zrozum świat – przedszkola” (ang. World at Our Doorstep). Projekt jest współfinansowany w ramach programu polskiej współpracy rozwojowej Ministerstwa Spraw Zagranicznych RP w 2013 r oraz ze środków Unii Europejskiej.

Publikacja wyraża wyłącznie poglądy autora i nie może być utożsamiana z oficjalnym stanowiskiem Ministerstwa Spraw Zagranicznych RP ani Unii Europejskiej.

Publikacja jest dostępna na licencji Creative Commons Uznanie autorstwa 3.0 Polska.
Pewne prawa zastrzeżone na rzecz Instytutu Globalnej Odpowiedzialności i partnerów.

Piękny świat

Podróż z Zogiem	2
Ramki	3
Mobile	4
Kolanko	5

Odkrycia

Latające zdjęcia	6
Puzzle z mapy	7
Torba podróżna	8
Spacer z lustrem	9

Różnorodność

Palety	10
Ktoś wyjątkowy	11
Moje, twoje rączki	12
Portrety	13

Sprawiedliwość

Dużo, mało miejsca	14
Przebieranki	15
Puzzle Zoga	16

Zrównoważony rozwój

Drwal w wielkim lesie	17
Nasz ogródek	18
Łóżeczko Zoga	19
Ciasto z bakaliami	20
DOCIEKANIA FILOZOFICZNE schemat lekcji	21
Opis projektu „Zrozum świat – przedszkola”	24
O IGO	25

Podróż z Zogiem

„Zog bardzo chciał przeżyć przygodę i polecieć na Ziemię.”

Miejsce zabawy: duża sala, podwórko

Liczba osób: min. 12

Czas: 30 min

CELE:

- ustalanie ról w grupie
- uczenie się współpracy
- rozbudzanie wyobraźni

POTRZEBUJESZ:

- 10 pasów elastycznego materiału w kolorze żółtym lub pomarańczowym, szerokości ok. 0,5 m, długości ok. 1,5 m, zszytych wzdłuż krótszego boku
- 5 plastikowych stożków
- kreda lub taśma malarska
- gwizdek

Przypomnij dzieciom o podróży Zoga. Zaznacz na ziemi koło kredą lub taśmą malarską. To będzie wasza baza. Pokaż dzieciom materiał i stożek. Powiedz, że to jest statek kosmiczny, jakim lata Zog. Zademonstruj, jak wsiada się do statku, że stożka zrób dziób statku. Rozłóż pozostałe statki i dzioby. Dzieci dobierają się w załogi, tak by w każdym statku była taka sama liczba osób, wybierają kapitana, który będzie trzymał dziób statku i wsiadają do statków kosmicznych. Następnie przemieszczają się swobodnie po terenie, obserwując otoczenie. Na sygnał gwizdka statki przylatują do bazy. Każda załoga opowiada, co widziała (według wzoru przymiotnik + rzeczownik). Zachęcaj dzieci do używania różnych przymiotników (liściaste drzewo, gumowa piłka, niski schodek itp.). Każdy lot statkiem trwa ok. 2 min. Po zakończeniu lotu i raportu z lotu poproś dzieci o opuszczenie statku, zabierz jeden statek. Na sygnał gwizdka dzieci ponownie wsiadają do pozostałych statków kosmicznych. Mniejsza liczba statków oznacza zmianę w składach załóg. Zaczynają nowy lot. Powtarzaj procedurę, aż dojdziecie do 2 lub 3 statków z maksymalnie dużą załogą.

DOCIEKANIA FILOZOFICZNE

- Dlaczego każda załoga zobaczyła coś innego?
- Dlaczego część z załóg dostrzegła to samo?
- Co sprawia, że dostrzegamy te, a nie inne rzeczy?
- Czy coś, co jest nieważne, może stać się ważne?

Ramki

„Były tam błękitne oceany, zielone lasy, wysokie góry i piaszczyste pustynie.”

Miejsce zabawy: sala, podwórko

Liczba osób: bez ograniczeń

Czas: 45 min

CELE:

- ćwiczenie myślenia dywergencyjnego
- dokonywanie wyborów i uzasadnianie ich
- wdrażanie się do uważnego słuchania opowiadania
- rozwijanie zainteresowań środowiskiem naturalnym

POTRZEBUJESZ:

- drewniane (lub wycięte z tektury) ramki na zdjęcia
- farby, pędzle
- kredki
- papier kolorowy
- nożyczki

Zapytaj dzieci, co Zog zobaczyłby, gdyby wylądował na terenie waszego przedszkola. Rozdaj dzieciom ramki. Dzieci rozchodzą się po terenie, szukając „obrazków”, które można oprawić. Gdy dzieci spacerują, pytaj je o to, co widzą: czy ten widok podobałby się Zogowi, czy to jest ładny czy brzydki widok, dlaczego?

WSPÓLNE MYŚLENIE

Usiądźcie w kręgu. Porozmawiajcie o tym, czy miejsce, w którym jesteście, jest ładne, brzydkie, dlaczego? Co można by w nim zmienić? Czy byłoby lepsze, gdyby było inne? Czy każdy widzi to miejsce tak samo? Czy zwracamy uwagę na różne rzeczy? Jakie? Dlaczego?

Po skończonej sesji rozdaj materiały do dekoracji. Każde dziecko dekoruje swoją ramkę zgodnie z własnym pomysłem.

DOCIEKANIA FILOZOFICZNE

- *Dlaczego dla jednych dane miejsce jest ładne, a dla innych brzydkie?*
- *Co to znaczy, że coś jest piękne? Co powoduje, że coś jest piękne?*
- *Czym jest piękno?*

Mobile

„Rozejrzeli się dookoła, jakby zobaczyli swoją planetę po raz pierwszy.”

Miejsce zabawy: podwórko, sala

Liczba osób: bez ograniczeń

Czas: 30 min

CELE:

- ćwiczenie motoryki małej
- docenianie przyrody

POTRZEBUJESZ:

- arkusze przezroczystej folii samoprzylepnej
- nożyczki
- dziurkacz
- kolorowe nitki
- patyki lub listewki drewniane

W czasie spaceru na dworze dzieci zbierają do 10 drobnych przedmiotów, które im się podobają. Mogą to być naturalne przedmioty, typu liście, kwiaty, trawki, lub rzeczy wytworzone przez człowieka. Gdy dzieci zbiorą już wszystkie przedmioty, usiądźcie razem w kręgu w miejscu spaceru lub w sali.

WSPÓLNE MYŚLENIE

Dzieci opowiadają o znalezionych przedmiotach i o tym, dlaczego je wybrały. Po powrocie do sali zapowiedz, że będziecie robili mobile ze znalezionych przedmiotów. Rozdaj dzieciom potrzebne materiały.

Jak zrobić mobil?

Odklej papier od folii. Znaleziony przedmiot połóż na folii. Jeśli przedmiot nie jest płaski, zostaw szerszy zakład z folii. Na przedmiot połóż kolejny arkusz folii. W ten sposób powstaje „kanapka z folii”. Obetnij folię wokół przedmiotu, zostawiając bezpieczny margines. Zrób dziurkaczem dziurkę. Kolorowy sznurek lub wełnę przytnij w dowolne długości, przeciągając przez dziurki i zawiązując supełki, tak aby się trzymało. Gdy uzyskasz pożądaną długość, przywiąż sznurki do patyka.

Kolanko

„Wtedy Zog wpadł na wspaniały pomysł:
Wsiądźmy do mojego statku i polećmy
w inne miejsce na waszej planecie.”

Miejsce zabawy: duża sala, podwórko

Liczba osób: min. 12

Czas: 30 min

CELE:

- ćwiczenie koordynacji ruchowej
- rozpoznawanie krajów na politycznej mapie świata

POTRZEBUJESZ:

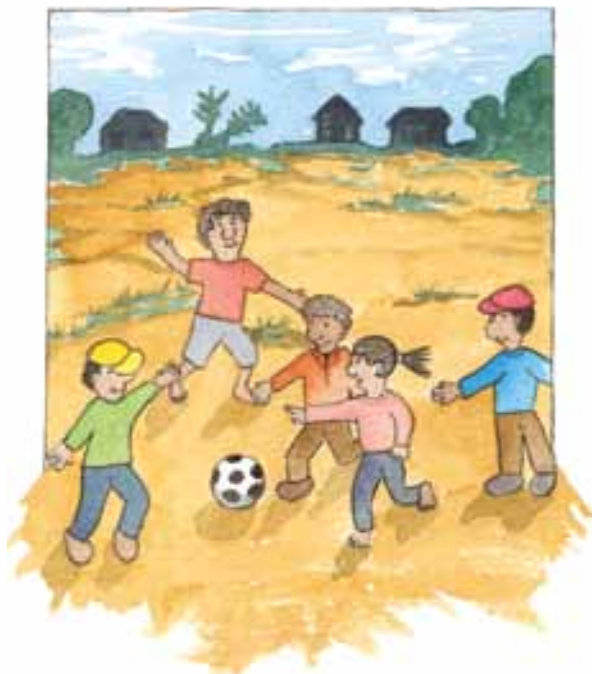
- nadmuchiwana piłka globus (ze wzorem kuli ziemskiej)
- mapa świata
- naklejki kropki

Przypomnij dzieciom, jak Zog latał wokół kuli ziemskiej. Pokaż piłkę. Zapytaj dzieci, czy rozpoznają wzory na piłce. Zachęć je do podzielenia się wiedzą na temat nazw kontynentów i krajów, które znają. Dzieci ustawiają się w kole i rzucają do siebie piłkę (nie musi być po kolei). Ważne aby każdy, kto złapie piłkę, dobrze się jej przyjrzał. Gdy ktoś nie złapie piłki, wszyscy wykrzykują słowo KOLANKO! Takie dziecko najpierw: klęczy na jednym kolanie – w tej pozycji gra dalej. Gdy kolejny raz nie złapie piłki: klęczy na obu kolanach, w pozycji na klęczkach podpira się łokciem, odpada z gry.

Usiądźcie w kręgu. Rozwieś mapę świata. Daj dzieciom naklejki kropki i poproś o odnalezienie na papierowej mapie miejsc, które widziały na piłce w czasie gry. Niech przykleją naklejki w odpowiednich miejscach.

Latające zdjęcia

„Miejsce, w którym wylądowali, wyglądało zupełnie inaczej niż poprzednie.”

Miejsce zabawy: duża sala, podwórko

Liczba osób: min. 12

Czas: 45 min

CELE:

- ćwiczenie koordynacji ruchowej
- rozpoznawanie kontynentów na politycznej mapie świata
- przygotowanie do rozmowy o migracjach i różnorodności

POTRZEBUJESZ:

- zdjęcia portretowe ludzi różnych grup etnicznych (ważne, by zdjęcia nie przedstawiały osób w tradycyjnych strojach ludowych, tak by nie sugerować dzieciom miejsca ich pochodzenia)
- mapa świata
- taśma malarska lub kreda
- sprzęt audio

Zaznacz taśmą malarską lub kredą kontury kontynentów na podłożu. Nazwij kontynenty, powtórzcie wspólnie ich nazwy. Rozłóż wśród dzieci zdjęcia przedstawiające ludzi z różnych grup etnicznych. Daj im chwilę na przyjrzenie się zdjęciom, zadanie pytań, nadanie imion. Gdy skończycie, poproś dzieci, by trzymały wylosowane zdjęcia.

Rozpocznijcie zabawę muzyczną. Zapowiedz dzieciom, że będą teraz mogły podróżować po świecie. Gdy muzyka gra, dzieci spacerują po mapie wraz ze zdjęciami. Na Twój sygnał siadają wraz ze zdjęciem w miejscu, w którym się zatrzymały. Powtórzcie zabawę parę razy. Obserwuj, jak dzieci się zachowują, czy trzymają się jednego miejsca, czy biegają po całej sali, zmieniając miejsce za każdym razem.

WSPÓLNE MYŚLENIE

Po skończonej zabawie zapytaj dzieci, jak im się podróżowało. Nawiązuj do ich zachowania w trakcie zabawy. Czy ludzie na zdjęciach różnią się od siebie, czy wyglądają tak samo? Czym się różnią? Czy to dobrze?

DOCIEKANIA FILOZOFICZNE

- *Co by było, gdyby wszyscy wyglądali tak samo?*
- *Czy to dobrze, że różnimy się wyglądem?*
- *Czy każdy może mieszkać tam, gdzie chce, bez względu na to jak wygląda, jaki ma kolor skóry?*
- *Czy to źle? Dlaczego?*

Puzzle z mapy

„Zog zrobił najpierw kilka okrążeń wokół Ziemi, żeby jego przyjaciele zobaczyli, jak piękna jest ich planeta.”

Miejsce zabawy: duża sala

Liczba osób: min. 12

Czas: 45 min

CELE:

- ćwiczenie koordynacji ruchowej
- rozpoznawanie kontynentów na politycznej mapie świata
- współpraca w grupie

POTRZEBUJESZ:

- polityczna mapa świata
- kolorowe kopie politycznej mapy świata w dużym formacie, pocięte na 4 lub 5 kawałków (liczba map i puzzli zależy od liczebności grupy; ważne, by zadanie nie było zbyt trudne – czyli żeby nie było zbyt dużo małych kawałków)
- pudełko lub torba na puzzle
- odtwarzacz audio
- płyta CD z muzyką

Mapa powinna być pocięta na łatwe do identyfikacji kawałki. Dzieci stoją w kręgu, losują z pudełka kawałki puzzli – po jednym na osobę. Zapowiedz, że zadaniem dzieci jest złożenie kompletnych puzzli – mapy świata. Wyjaśnij, ile gotowych map powinno być na sali. Kiedy włączasz muzykę, dzieci chodzą po sali, szukając osób, które są w posiadaniu brakujących kawałków mapy. Po złożeniu mapy na podłodze dzieci siadają wokół swojej mapy. Zabawa kończy się, kiedy wszystkie mapy są gotowe. Po wyłączeniu muzyki możecie rozpocząć sesję dociekań filozoficznych na podstawie pytań, jakie zrodziły się w czasie układania mapy.

DOCIEKANIA FILOZOFICZNE

- *Dlaczego świat jest podzielony na kraje?*
- *Czy to dobrze, że świat jest podzielony na kraje?*

Torba podróżna

„Zog i jego dwoje nowych przyjaciół wcisnęli się do maleńkiego statku kosmicznego i wystartowali w kosmos.”

Miejsce zabawy: duża sala, podwórko

Liczba osób: min. 12

Czas: 45 min

CELE:

- ćwiczenie koordynacji ruchowej
- rozróżnianie potrzeb i pragnień
- szeregowanie
- argumentowanie wyborów
- uczenie się dostrzegania potrzeb innych ludzi

POTRZEBUJESZ:

- 10 pasów elastycznego materiału w kolorze żółtym lub pomarańczowym, szerokości ok. 0,5 m, długości ok. 1,5 m, zszytych wzdłuż krótszego boku
- 5 plastikowych stożków
- gwizdek

Przypomnij dzieciom o podróży Zoga. Pokaż dzieciom materiał i stożek. Powiedz, że to jest statek kosmiczny, jakim lata Zog. Zademonstruj, jak wsiada się do statku, ze stożka zrób dziób statku. Rozłóż pozostałe statki i dzioby. Dzieci dobierają się w załogi, tak by w każdym statku była taka sama liczba dzieci (optymalnie 6 osób), wybierają kapitana, który będzie trzymał dziób statku i wsiadają do statków kosmicznych. Daj dzieciom chwilę na zabawę i swobodne przemieszczanie się po terenie/sali. Na pojedynczy sygnał gwizdka statki przylatują do bazy (np. w ustalony punkt sali lub podwórka). Wyjaśnij dzieciom, że za chwilę ruszą statkiem w daleką podróż na inną planetę. Poproś, by każde dziecko zdecydowało i powiedziało załodze, jaki przedmiot chce zabrać w podróż i dlaczego. Odegrajcie pakowanie przedmiotów do statku. Następnie daj sygnał do lotu. Daj dzieciom chwilę na zabawę i swobodne przemieszczanie się. Na pojedynczy sygnał gwizdka statki ponownie przylatują do bazy. Wyjaśnij dzieciom, że ponieważ ich statki są małe, a podróż daleka, załoga musi zrezygnować z 2 przedmiotów. Poproś załogi, by usiadły i zdecydowały, które przedmioty zostają, a które lecą w dalszą podróż i dlaczego. Powtarzaj procedurę, do czasu gdy każda załoga będzie mogła zabrać tylko 1 przedmiot.

Obserwuj dzieci, sposób podejmowania decyzji, reakcje w czasie gry, po to by móc je omówić z dziećmi po zabawie.

DOCIEKANIA FILOZOFICZNE

- Czym są potrzeby? Czym są pragnienia? Czym różnią się potrzeby od pragnień?
- Czy możliwe jest spełnienie wszystkich potrzeb/pragnień?
- Dlaczego mamy pragnienia? Co powoduje powstawanie pragnień?

Spacer z lustrem

„Jaki piękny jest ich świat!”

Miejsce zabawy: duża sala, podwórko

Liczba osób: min. 12

Czas: 30 min

CELE:

- ćwiczenie myślenia dywergencyjnego, zmiana perspektywy
- ćwiczenie pamięci
- obserwacja świata przyrody
- dzielenie się swoimi spostrzeżeniami i przeżyciami

POTRZEBUJESZ:

- lusterko o rozmiarach min. 10x10 cm dla każdego dziecka

Rozdaj dzieciom lusterka. Dzieci trzymają lusterka w dłoniach, tak by lusterko odbijało obraz podłogi. Chodzą po terenie, patrząc na obraz odbity w lusterku. Po spacerze, siedząc w kręgu, porozmawiajcie o wrażeniach z przechadzki.

DOCIEKANIA FILOZOFICZNE

- *Czy obraz w lustrze jest prawdziwy?*
- *Czy patrząc w lustro, możemy zobaczyć coś, czego nie ma?*
- *Co można zobaczyć po drugiej stronie lustra?*

Palety

„Po chwili jednak, uśmiechając się zauważyli, że niektóre rzeczy były takie same.”

Miejsce zabawy: duża sala, podwórko

Liczba osób: min. 12

Czas: 10 min

CELE:

- ćwiczenie koordynacji wzrokowo-ruchowej
- doskonalenie umiejętności rozróżniania i nazywania kolorów podstawowych
- dostrzeganie różnic i podobieństw między ludźmi
- przygotowanie do rozmowy o różnych kolorach skóry

POTRZEBUJESZ:

- próbki farb lub kolorowe kartki papieru
- taśma klejąca
- nożyczki

Każde dziecko otrzymuje próbkę koloru/kartkę jednego koloru. Dzieci nazywają kolor, następnie zaczynają szukać przedmiotów w kolorze odpowiadającym kolorowi próbki/kartki lub zbliżonym. Dzieci mogą wymieniać kartki na nowe. Wtedy zabawa może mieć parę rund i polega na znalezieniu jak największej liczby przedmiotów i kolorów.

WSPÓLNE MYŚLENIE

Po zabawie porozmawiajcie o kolorach, jakie można znaleźć w przyrodzie, o ulubionych kolorach dzieci.

DOCIEKANIA FILOZOFICZNE

- *Co by było, gdyby wszystko było w jednym kolorze?*
- *Co by było, gdyby wszyscy ludzie mieli taki sam kolor oczu, włosów, skóry? Jak wyglądałby wtedy świat?*

Ktoś wyjątkowy

„Nie, zaprzeczyła mysz. Jest nas bardzo wielu i bardzo się różnimy, ale nikt nie jest tak piękny i mądry jak ja.”

Miejsce zabawy: sala

Liczba osób: bez ograniczeń

Czas: 15 min

CELE:

- rozpoznawanie i nazywanie własnych stanów emocjonalnych
- budowanie poczucia własnej wartości
- dostrzeganie różnic i podobieństw między ludźmi
- kształtowanie postawy tolerancji

POTRZEBUJESZ:

- pudełko tekturowe z wyciętą dziurką do patrzenia w jednej ścianie, pomalowane na biało w środku, z lusterkim przyklejonym (lub położonym) po przeciwległej stronie pudełka (pudełko powinno być pomalowane lub udekorowane na zewnątrz, tak by wyglądało ciekawiej dla dzieci)

Dzieci siedzą w kręgu. Zapowiedz, że dziś poznają kogoś wyjątkowego. Podaj dzieciom pudełko. Niech po kolei zaglądną do środka, a następnie podają pudełko dalej. Dzieci zaglądną do środka przez dziurkę, ale nie mogą nikomu powiedzieć, kogo/co widziały. Gdy wszystkie dzieci zajrzą do pudełka, zapytaj, kogo wyjątkowego zobaczyły. Podsumuj, mówiąc, że każdy z nas jest różny i chociaż w wielu rzeczach jesteśmy do siebie podobni, to każda osoba jest wyjątkowa na swój sposób.

WSPÓLNE MYŚLENIE

Porozmawiajcie o tym, co znaczy bycie innym, różnym. Jak się różnimy między sobą?

DOCIEKANIA FILOZOFICZNE

- *Co sprawia, że jesteś/nie jesteś wyjątkowy?*
- *Co to znaczy być kimś wyjątkowym?*

Moje, twoje rączki

„Na mojej planecie wszyscy tak wyglądamy.”

Miejsce zabawy: sala

Liczba osób: bez ograniczeń

Czas: 10 min

CELE:

- dostrzeganie różnic i podobieństw między ludźmi
- kształtowanie postawy tolerancji
- ćwiczenie bliskiej współpracy

Podziel dzieci na kilkusobowe grupy. Dzieci siadają na podłodze w kole. Pierwsze dziecko kładzie prawą lub lewą rączkę płasko na podłodze. Następne dziecko szybko kładzie swoją rączkę na rączce kolegi/koleżanki, i tak aż do momentu gdy wszystkie dzieci położą obie rączki do środka. Kiedy „wieża” z rączek jest gotowa, dziecko, którego rączka jest na samym dole, wyciąga ją spod spodu i kładzie na wierzch. Zabawa toczy się coraz szybciej, dzieci powinny jednak uważać, by wieża nie rozpadła się. Możecie zakończyć zabawę rozmową o kształcie i wyglądzie rączek.

WSPÓLNE MYŚLENIE

Porozmawiajcie o tym, co znaczy bycie innym, różnym. Jak się różnimy między sobą?

Portrety

„Jest nas bardzo wielu i bardzo się różnimy..”

Miejsce zabawy: sala

Liczba osób: min. 6 (powinna być parzysta)

Czas: 10 min

CELE:

- kształtowanie świadomości własnego ciała ze szczególnym uwzględnieniem jego symetrii i różnicowania lewej i prawej strony (wyróżnianie i nazywanie części ciała)
- ustalanie koloru włosów i oczu
- klasyfikowanie według podanej umowy, np. blondyni, bruneci, szatyni i rudzi
- rozwijanie u dzieci zdolności do obdarzania uwagą innych
- wdrażanie dzieci do korzystania z wiedzy o sobie w trakcie rysowania portretu
- wprowadzenie do tematu tolerancji

POTRZEBUJESZ:

- kartki papieru
- kredki
- prześcieradło lub tkanina dużych rozmiarów, która może służyć za parawan

Ustaw krzeselka i stoliki w prostej linii. Na stolikach połóż kartki i kredki. Przedziel salę na pół prześcieradłem, tak by stoliki i krzeselka znalazły się po jednej stronie. Podziel dzieci na dwie grupy. Jedna grupa siada na krzeselkach przy stolikach, druga na podłodze po drugiej stronie prześcieradła–parawanu. Dzieci siedzące na podłodze wybierają jedno dziecko ze swojej grupy i opisują jego wygląd na głos, tak by grupa posiadająca kredki i kartki mogła narysować portrety kolegi/koleżanki.

WSPÓLNE MYŚLENIE

Porozmawiajcie o tym, jak się czuły osoby opisywane. Czy podobał im się sposób, w jaki koledzy i koleżanki o nich mówili? Dlaczego? Jak powinniśmy opisywać osoby z innych krajów?

DOCIEKANIA FILOZOFICZNE

- *Co jest ważne w życiu?*
- *Czy tylko wygląd zewnętrzny jest ważny?*
- *Czy łatwo jest przekazać najważniejsze cechy osoby opisywanej?*
- *Jak opis ma się do prawdziwego wyglądu?*

Dużo, mało miejsca

Miejsce zabawy: duża sala, podwórko

Liczba osób: min. 15

Czas: 20 min

CELE:

- wdrażanie do konieczności dzielenia się
- rozpoznawanie i nazywanie stanów emocjonalnych
- uczenie się dostrzegania potrzeb innych ludzi
- wprowadzenie do tematyki sprawiedliwości

POTRZEBUJESZ:

- taśma malarska lub kreda
- zabawki przedszkolne

Podziel przestrzeń zabawy na dwie części – o większej powierzchni i mniejszej powierzchni. W części o większej powierzchni połóż więcej zabawek i sprzętów, z których korzystają dzieci w codziennych zabawach. W części o mniejszej powierzchni połóż mniej zabawek. Taśmą malarską lub kredą narysuj na podłodze linię graniczną oddzielającą dwie części przestrzeni. Podziel dzieci na dwie równe liczebnie grupy i pokieruj do wydzielonych miejsc zabawy. Po 10 min grupy zamieniają się miejscami.

WSPÓLNE MYŚLENIE

Usiądźcie razem w kręgu, porozmawiajcie o doświadczeniach dzieci z zabawy, ich obserwacjach na temat podziału sali, zabawek, grup. Czy ten podział podobał się dzieciom? Co czuły, obserwując drugą grupę? Czy ktoś przekroczył linię, brał zabawki z drugiej grupy? Jak reagowały na to inne dzieci?

DOCIEKANIA FILOZOFICZNE

- *Czy podział sali i zabawek był sprawiedliwy?*
- *Czy gdyby sala była podzielona na równe części, z różną liczbą zabawek, to byłoby sprawiedliwie?*
- *Jaki podział sali i zabawek byłby sprawiedliwy?*
- *Co by było, gdyby mniejsza przestrzeń do zabawy miała więcej zabawek?*

Przebieranki

Miejsce zabawy: duża sala

Liczba osób: ograniczona liczbą dostępnych strojów

Czas: 20 min

CELE:

- doskonalenie umiejętności segregowania i kategoryzowania
- ćwiczenie umiejętności zakładania wierzchniej garderoby lub przebierania się
- wdrażanie do konieczności dzielenia się

POTRZEBUJESZ:

- 3 pudła z różnymi strojami na bale karnawałowe (pirat, księżniczka, wróżka, czarodziej, strażak itp.)
- sprzęt audio
- płyta CD

Oznacz pudła literami A, B, C. Podziel stroje tak, by w każdym pudle znalazły się jeden lub dwa elementy stroju. Upewnij się jednak, że w żadnym pudle nie znajduje się kompletny strój (np. różdżka i sukienka wróżki są w pudle A, ale skrzydełka wróżki są w pudle B). Ustaw pudła pośrodku sali. Włącz muzykę. Dzieci mają 3 min, żeby ubrać się w strój, który im się najbardziej podoba, z zastrzeżeniem że każde dziecko może wyjmować stroje tylko z jednego pudła, np. jeśli Kasia podeszła do pudła A i wzięła z niego jedną rzecz, nie może już podchodzić do innych pudeł i wybierać z nich części stroju. Wyłącz muzykę.

WSPÓLNE MYŚLENIE

Usiądźcie razem w kręgu, porozmawiajcie o doświadczeniach dzieci z zabawy, ich obserwacjach na temat podziału strojów.

DOCIEKANIA FILOZOFICZNE

- *Co to jest segregacja?*
- *Co to jest kategoryzowanie?*
- *Jak dokonujemy segregacji?*
- *Skąd wiadomo, że dana część jest częścią takiej, a nie innej całości?*
- *Kiedy ta sama część może być częścią wielu różnych całości?*
- *Dlaczego nie mogłaby być częścią innych całości?*

Puzzle Zoga

Miejsce zabawy: duża sala
Liczba osób: bez ograniczeń
Czas: 20 min

CELE:

- przestrzeganie ustalonych zasad zabawy
- budowanie pozytywnych relacji w kontaktach społecznych
- rozpoznawanie i wyrażanie emocji
- doskonalenie percepcji wzrokowej, ćwiczenie spostrzegawczości
- rozumienie pojęcia „sprawiedliwość”

POTRZEBUJESZ:

- kostki do gry
- rysunki z publikacji „Przygody Zoga” pocięte w puzzle

Podziel dzieci na 5-osobowe grupy. Każda grupa otrzymuje puzzle i kostki do gry. Dzieci rzucają kostką po kolei. Tylko dziecko, które wyrzuci 6 oczek, może wybrać z kupki jednego puzzle i dołożyć go do obrazka. Grupa, która pierwsza ułoży cały obrazek, wygrywa.

WSPÓLNE MYŚLENIE

- Czy rzucanie kostki po kolei było sprawiedliwe?
- Czy czekanie z ułożeniem puzzli, aż ktoś wyrzuci 6, było sprawiedliwe?
- Czy lepiej byłoby, gdyby wszyscy naraz układali puzzle? Dlaczego?
- Co by było, gdyby tylko niektóre dzieci mogły układać puzzle?

DOCIEKANIA FILOZOFICZNE

- *Na czym polega sprawiedliwość?*
- *Czy sprawiedliwie to znaczy po równo?*

Drwal w wielkim lesie

Co to jest? – zapytał, wskazując na drzewo. – I do czego się tego używa? Do... Cóż, żyją w nim niektóre zwierzęta... Wykorzystujemy jego drewno i... wydaje mi się, że produkuje tlen, którym oddychamy – odpowiedział chłopiec.

Miejsce zabawy: duża sala, podwórko

Liczba osób: bez ograniczeń

Czas: 20 min

CELE:

- rozwijanie twórczej ekspresji ruchowej
- ćwiczenie koordynacji wzrokowo-ruchowej
- wprowadzenie do tematyki zrównoważonego rozwoju

2/3 dzieci jest drzewami, 1/3 ptakami, jedno dziecko jest drwalem, który ścina drzewa. Dzieci-ptaszki trzymają dzieci-drzewa za ręce lub przytulają się do nich. Żeby ściąć drzewo, drwal musi stanąć obok wybranego dziecka-drzewa i 10 razy klasnąć w dłonie. Jeśli drzewo, na którym siedziały ptaszki, zostaje ścięte, ptaszki muszą polecieć na inne drzewo, na czas lotu wstrzymując oddech. Zabawa kończy się, gdy nie ma już miejsca dla ptaszków.

WSPÓLNE MYŚLENIE

- Czy zabawa się podobała? Czy była łatwa, czy trudna? Dlaczego?
- Kto miał najtrudniejszą rolę? Dlaczego?

DOCIEKANIA FILOZOFICZNE

- Dlaczego trudno zdecydować, które drzewo ściąć?
- Czy to dobrze, czy źle, że w przyrodzie wszystko od siebie zależy?

Nasz ogródek

Miejsce zabawy: podwórko
Liczba osób: bez ograniczeń
Czas: bez ograniczeń

CELE:

- poznanie zasad planowania pracy
- doskonalenie umiejętności współpracy w grupie
- kształcenie umiejętności szacunku dla odmiennego zdania

POTRZEBUJESZ:

- sprzęt ogrodniczy
- ziemia uprawna
- nasiona roślin
- drewniane skrzynki lub duże donice ogrodowe, ewentualnie dobrze umyte wiadra po farbach lub deski drewniane, z których zostanie wykonane ogrodzenie dla grządek

Na wiosnę przygotujcie grządki pod uprawę. Dzieci wybierają, jakie rośliny chciałyby hodować w ogródku. Dokonujecie wysiewu zgodnie z kalendarzem. Pamiętajcie, by regularnie dbać o wysiane rośliny i używać naturalnego nawozu – możecie kompostować organiczne resztki z kuchni.

DOCIEKANIA FILOZOFICZNE

- *Jak dokonać właściwego wyboru hodowanych roślin?*
- *Czy trudno jest wybrać najlepsze rozwiązanie?*
- *Dlaczego porozumienie z innymi jest takie ważne?*

Łóżeczko Zoga

„Domek Zoga był zrobiony ze starego samochodu, a jego łóżeczko z pudełka po butach.”

Miejsce zabawy: sala

Liczba osób: bez ograniczeń

Czas: 45 min

CELE:

- poznanie nowych, ciekawych technik plastycznych
- rozwijanie sprawności manualnej
- budzenie zainteresowania recyklingiem

POTRZEBUJESZ:

- kartonowe pudełka różnej wielkości
- papier kolorowy
- zakrętki po napojach
- klej
- nożyczki
- folia aluminiowa

Przypomnijcie sobie z dziećmi, z czego jest zrobiona planeta Zoga. Gdzie śpi Zog? Dzieci samodzielnie budują łóżeczka Zoga i dekorują według swojego pomysłu.

DOCIEKANIA FILOZOFICZNE

- *Dlaczego powtórne wykorzystanie różnych rzeczy jest ważne?*
- *Co sprawi, że Zog będzie zadowolony ze swojego łóżka?*
- *Czy uważasz zrobione przez siebie łóżko za niezwykle?*
- *Czy ktoś inny też będzie je uważał za łóżko?*

Ciasto z bakaliami

„Planeta Zoga nie była tak ładna.”

Miejsce zabawy: sala lub kuchenka przedszkolna

Liczba osób: bez ograniczeń

Czas: 20 min

CELE:

- rozwijanie twórczej ekspresji ruchowej i plastycznej
- przestrzeganie ustalonych zasad zabawy
- budzenie zainteresowania zrównoważonym rozwojem

POTRZEBUJESZ:

- ciasto z bakaliami
- taca lub cerata
- stolik

Dzieci siedzą w kręgu. Postaw ciasto na tacy lub ceracie pośrodku kręgu. Zadaniem dzieci jest zdobycie jak największej liczby bakalii z ciasta. Daj sygnał do rozpoczęcia. Obserwuj dzieci i ich zachowania, słuchaj komentarzy.

WSPÓLNE MYŚLENIE

- Jak teraz wygląda ciasto?
- Czy ktoś chciał zjeść ciasto?
- Czy widząc, jak wygląda ciasto, dzieci są zadowolone z posiadania bakalii?
- Co jest ważniejsze dla dzieci: ciasto, bakalie czy może obie rzeczy są równie ważne?
- Czy możliwe jest dostanie się do bakalii bez niszczenia ciasta?
- Co można zrobić, by dostać się do bakalii, nie marnując ciasta?

Dociekania filozoficzne

schemat lekcji otwartej na wielość możliwych tematów dyskusji

Filozofowanie z dziećmi i młodzieżą to dialog prowadzony w grupie, która przekształca się we wspólną dociekającą. Punktem wyjścia takiego dialogu są pytania samodzielnie formułowane przez dzieci w oparciu o literaturę piękną, teksty filozoficzne z różnych kultur, filmy, prace plastyczne i różnego typu ćwiczenia inspirujące do myślenia. Podczas dyskusji dzieci rozważają pytania i refleksje dotyczące zagadnień filozoficznych, przedstawiane przez siebie i swoich rówieśników

PODSTAWOWY MODEL ZAJĘĆ OBEJMUJE NASTĘPUJĄCE ETAPY:

- usytuowanie się uczestników zajęć w kręgu;
- głośne czytanie tekstu lub oglądanie materiału wizualnego lub wykonanie ćwiczenia;
- sformułowanie pytań przez uczniów;
- wybór pytania do dyskusji;
- dyskusja: próba znalezienia możliwie najbardziej przemyślanej, uzasadnionej i wszechstronnej odpowiedzi na to pytanie, porównywanie jej z innymi odpowiedziami proponowanymi przez uczestników dyskusji, badanie zasadności odmiennych stanowisk i formułowanie argumentów za i przeciw, szukanie ich wzajemnych powiązań i ich związków z innymi filozoficznymi pytaniami, odkrywanie założeń i implikacji pytań oraz odpowiedzi, niekiedy znalezienie czegoś, co łączy odmienne opinie i uzgodnienie wspólnego stanowiska.

Opracowano na podstawie materiału Stowarzyszenia Phronesis.

Pełen tekst na stronie: <http://www.phronesis.republika.pl/program.pdf>

Notatki

„Baw się z Zogiem” to zestaw gier i zabaw nawiązujący do treści bajki „Przygody Zoga”. Materiał pozwala na głębszą eksplorację tematów poruszanych w bajce w ciekawy i twórczy sposób. To zbiór pomysłów na kreatywne spędzenie czasu, kształcenie czynności myślowych i poznawanie świata wraz z jego różnorodnością. Ćwiczenia zostały zaprojektowane tak, by można z nich korzystać zarówno w salach przedszkolnych, jak i na przedszkolnym podwórku czy w pobliskim parku. Celem publikacji jest wykorzystanie naturalnej dla przedszkolaków skłonności do zabawy, zadawania pytań i filozofowania, do poznawania świata oraz jego różnorodności.

Gry i zabawy zawarte w tym zeszycie stwarzają okazję do rozwijania zachowań prospołecznych, wprowadzają w świat empatii, tolerancji i czynienia dobra dla innych, pomagają uświadomić potrzebę bycia odpowiedzialnym za świat oraz rozumienia uczuć swoich i innych ludzi.

Publikacja pozwala na zgłębianie wątków globalnych zgodne z celami wychowania przedszkolnego wyrażonymi w podstawie programowej.

Publikacja powstała w ramach międzynarodowego projektu „Zrozum świat – przedszkola”. Projekt realizowany jest równocześnie w Polsce, Anglii, na Cyprze i w Bułgarii. „Zrozum świat – przedszkola” umożliwia zarówno zdobywanie wiedzy, jak i praktycznych umiejętności. W ramach projektu przedstawiamy opowiadanie o Zogu, kosmicie, który zwiedza planetę Ziemię, Tei – misiu poznającym tajniki produkcji bananów oraz warunki pracy rolników w krajach globalnego Południa. Opowiadania wydane w dużym formacie sprzyjają wspólnemu myśleniu i dociekaniom filozoficznym. Razem z bohaterami książeczek dzieci poznają kwestie globalnych współzależności, zrównoważonego rozwoju i sprawiedliwości.

W projekcie bawimy się:

- wykorzystując elementy metody dociekań filozoficznych dla dzieci
- uczenia się przez doświadczenie wspólnego myślenia

oraz dyskutujemy o:

- różnicach i podobieństwach między ludźmi
- podróżowaniu i migracjach
- stereotypach
- różnych kulturach
- zrównoważonym rozwoju
- ochronie środowiska
- żywności

Institut Globalnej Odpowiedzialności (IGO) działa od 7 lat i prowadzi projekty edukacji globalnej. Współpracujemy z wydziałami pedagogicznymi UW, Uniwersytetu Dolnośląskiego, ORE oraz organizacjami pozarządowymi w krajach globalnego Południa. Realizujemy projekty finansowane z MSZ, MEN i Komisji Europejskiej.

Poprzez nasze projekty wspieramy dzieci w wieku przedszkolnym i wczesnoszkolnym w poznawaniu siebie i świata. Chcemy, by rozumiały, że są częścią czegoś większego niż ich własna rodzina czy grupa rówieśnicza oraz żeby czuły, że to od nich zależy, jak nasz świat będzie wyglądał w przyszłości. Zależy nam na tym, by od najmłodszych lat dzieci budowały poczucie własnej wartości, tak istotne dla postaw tolerancji i otwartości w późniejszym życiu, by interesowały się innymi kulturami, były świadome wpływu, jaki mamy na środowisko naturalne i na losy ludzi w różnych zakątkach globu.

Oferujemy zestawy materiałów edukacyjnych, które w ciekawy i przystępny dla przedszkolaków sposób pozwalają poszerzać horyzonty, uczyć się przez doświadczenie, rozwijać umiejętności społeczne. Wierzymy, że już czterolatki są gotowe, by w sposób dostosowany do ich możliwości poznawczych mówić o sprawiedliwości społecznej, różnorodności, relacjach z innymi ludźmi czy stereotypach.

IGO
Instytut Globalnej
Odpowiedzialności

